

Szanowni Państwo,

przedstawiamy koncepcję nowego programu studiów licencjackich na kierunku archeologia, będącą rezultatem dyskusji prowadzonych na forum Komisji Dydaktycznej oraz wśród części pracowników Instytutu Archeologii UW.

Praca nad zmianami w programie studiów toczyła się z różnym natężeniem i w różnym gronie w ciągu ostatnich dwóch lat. Poszczególne warianty były sukcesywnie prezentowane Komisji Dydaktycznej IA UW. W efekcie w ostatnim roku dopracowywana była już tylko jedna koncepcja, która zyskała jednogłośnie aprobatę na ostatnim posiedzeniu Komisji. W niniejszym dokumencie chcielibyśmy zaprezentować założenia i omówić nowy program studiów.

Komisja Dydaktyczna IAUW

Propozycja prezentowanych zmian jest wynikiem dogłębnej **analizy obecnego programu** studiów licencjackich oraz wyników ankiet przeprowadzonych przed dwoma laty zarówno w gronie pracowników, studentów i absolwentów. Jednoznacznie potwierdziły one, że funkcjonujący obecnie program po prawie 20 latach przestał być nowatorski. W międzyczasie znacząco zmieniły się metodyka oraz narzędzia badań archeologicznych, pojawiły się nowe zagadnienia badawcze oraz wyzwania stojące przed archeologią. Przede wszystkim jednak zmianie uległy potrzeby kolejnych pokoleń studentów. Powszechny dostęp do wiedzy online, zmiany programów nauczania w szkołach podstawowych i średnich, ogólna cyfryzacja społeczeństwa wymuszają także transformację dydaktyki akademickiej.

Wśród pojawiających się komentarzy dotyczących obecnego programu studiów dość często pojawiały się także głosy o dublowaniu się zajęć na I roku, zarówno wprowadzających do archeologii, jak i wykładów i ćwiczeń z tzw. „zarysów”. Zgłaszana była także mała liczba zajęć warsztatowych lub fachowych dla pewnych obszarów wiedzy oraz brak wyraźnych różnic między zajęciami pomocniczymi, kierunkowymi i fakultatywnymi. Powody te oraz dość hermetyczna wiedza przekazywana na I roku studiów potęgowały rokrocznie rezygnację studentów już w pierwszym semestrze nauki.

Analiza stanu obecnego umożliwiła przyjęcie pewnych **założeń dla nowego programu studiów**. Przede wszystkim są one odpowiedzią na wskazane wyżej problemy. Najważniejszym założeniem jest odejście od powtarzania przekazywanych informacji na kolejnych zajęciach czy latach studiów. Uważamy, że profesjonalne podejście do studentów, dające podstawy do oczekiwania podobnego od nich stosunku do wykładowców, wiąże się z prowadzeniem rzetelnych, autonomicznych i w pełni profesjonalnych koncepcyjnie zajęć. Powtarzanie wiedzy na kolejnych latach, ale na różnym stopniu trudności stosunkowo szybko stwarza w uczestnikach tego procesu wrażenie niedowartościowania spędzonego wspólnie czasu, który został w jakimś stopniu stracony, co zniechęca. Z zagadnieniem tym wiąże się także zwiększenie liczby zajęć warsztatowych, mających na celu przekazanie konkretnej wiedzy i umiejętności poprzez jak największe zaangażowanie studenta. Niezwykle ważne są nie tylko zawartości merytoryczne poszczególnych zajęć, ale także metody dydaktyczne wykorzystywane podczas nich. Zmiany pokoleniowe mają bowiem implikacje dla współczesnego obszaru dydaktyki akademickiej, objawiające się w zmianie podejścia młodych do studiowania, w innym sposobie absorpcji wiedzy oraz komunikacji.

Wreszcie istotnym elementem zmian jest uwzględnienie w większym niż dotychczas stopniu nowych kierunków badań w archeologii oraz jej społecznego funkcjonowania, to ostatnie jest wynikiem konsultacji z potencjalnymi pracodawcami (muzea, instytucje państwowe) (opinie do wglądu). Uznaliśmy także, że warto podkreślić unikatowy aspekt zdobywania wyższego wykształcenia - tutoring, czyli indywidualną pracę studenta z wykładowcą. Pozwala to identyfikować potrzeby studentów, daje im prawo wyboru ścieżki kształcenia i jest motywacją do samodzielnej pracy i rozwoju.

Idea zmian została osadzona wokół koncepcji zaoferowania studentom różnych ścieżek/profilu zdobywania wiedzy przy zapewnieniu pewnego obowiązkowego minimum. **Pierwszy rok** ma na celu zapoznanie się studentów z nową dziedziną nauki jaką jest dla nich archeologia. Dlatego program zajęć dla wszystkich jest jeszcze w całości obowiązkowy. Pojawiają się przedmioty związane z wprowadzeniem w podstawy teoretyczne (2x30h) i metodyczne (2x30h) archeologii. W celu przygotowania do wyboru indywidualnych ścieżek dalszego kształcenia proponujemy 6 konwersatoriów o dziejach człowieka i cywilizacji (6x30h), a ponadto zajęcia dotyczące źródeł wiedzy o przeszłości oraz warsztat opisu i dokumentacji zabytku. Uzupełnieniem są zajęcia obowiązkowe (języki, OGUN, OGIN, inne). W założeniu I semestr to wprowadzenie do archeologii, podczas gdy w II semestrze – poza kontynuacją zajęć wprowadzających – student powinien zacząć podejmować decyzje odnośnie wyboru dalszej ścieżki/profilu kształcenia. Ścieżki te sformułowane są szeroko, określone zostały na podstawie identyfikacji potrzeb studenckich i w założeniu realizowane będą na kolejnych latach studiów. Decyzja o wyborze ścieżki jest konsultowana z tutorem wybranym przez studenta.

Drugi rok to nauka zagadnień specjalistycznych, czyli kształcenie w obrębie wybranego profilu/ścieżki. Dominującą część stanowi profil/ścieżka obowiązkowa tzw. akademicko-naukowa, reprezentowana przez 9 podstawowych specjalności. Studenci zobowiązani są do wyboru 2 spośród nich, przy czym każda zakłada 120 h konwersatoryjnych, z których przynajmniej 30 h powinno zakończyć się egzaminem. Dla wszystkich studentów, bez względu na wybór specjalności, obowiązkowe będą także zajęcia „Warsztat pracy naukowej”.

Uzupełnieniem ścieżki akademicko-naukowej są trzy profile/moduły: techniczno-metodyczny, technologiczno-badawczy oraz prawno-społeczny. Do poszczególnych ścieżek będą przyporządkowane zajęcia (konwersatoria) o konkretnym profilu wiedzy, zdefiniowane po minimum 30 h. W programie zawarte są propozycje zajęć, które wydały nam się

najważniejsze. W zależności od potrzeb studenckich pula takich propozycji tematów może ulec zmianie. Studenci mogą dowolnie zbilansować swoje zaangażowanie w poszczególne ścieżki do wysokości 60 punktów ECTS. Ponadto w programie pojawia się grupa zajęć obowiązkowych: języki, muzealnictwo, metodologia i OGUN.

Trzeci rok stanowi kontynuację kształcenia z II roku i szlifowania umiejętności. Studenci skupiają się na realizacji zajęć z wybranych przez siebie ścieżek. W celu uzupełnienia swojej ścieżki oraz zebrania pkt. ECTS mogą uczęszczać na zajęcia proponowane w modułach II-IV (które zastąpią obecne zajęcia kierunkowe). Poza tym uczęszczają na jedno z pięciu seminariów licencjackich oraz na pewną grupę zajęć obowiązkowych (języki, OGIN, inne). Ograniczenie liczby seminariów licencjackich wiąże się z prowadzeniem każdego z nich przez większą liczbę wykładowców, a także możliwością przygotowywania licencjackich prac dyplomowych u tutorów nieprowadzących seminariów licencjackich. Założeniem jest stworzenie większej grupy studentów do dyskusji na zajęciach.

Proponowany program studiów wiąże się z nieznacznym zwiększeniem liczby godzin zajęć dla studentów na I roku oraz na III roku. Zmniejsza się liczba wykładów wobec zwiększenia liczby konwersatoriów i ćwiczeń, co równoznaczne jest z mniejszą liczbą egzaminów wobec wzrostu zajęć „na zaliczenie”. W zależności od podziału na grupy od 4 do 5 na I roku pensumochłonność proponowanego programu jest albo nieco mniejsza, albo większa od obecnej oferty dydaktycznej. W praktyce nowy program studiów nie będzie miał zatem istotnego wpływu na zmianę liczby zajęć przewidzianych dla pracowników (warto podkreślić, że obecny program wraz ze studiami anglojęzycznymi wiąże się z nadgodzinami u większości pracowników, łącznie około 2000h).

Program I roku studiów licencjackich w języku polskim

Łącznie: 698 godzin, 60 ECTS (6 egz., 20 zal.), +ćwicz. wykopaliskowe (2 x 150h)

I semestr

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ	L.godz.	zaliczenia	ECTS
I.1.	Wprowadzenie do archeologii	wykład	30 h	egzamin	1.5
I.2.	Warsztat badawczy archeologa	ćwiczenia	30 h	zaliczenie	2.0
I.3.	Człowiek w pradziejach (paleolit – wcz. ep. żelaza)	konwersatorium	30 h	zaliczenie	2.0
I.4.	Cywilizacje Bliskiego Wschodu, Egiptu i Nubii	konwersatorium	30 h	zaliczenie	2.0
I.5.	Człowiek i środowisko	konwersatorium	30 h	zaliczenie	2.0
I.6.	Praca zespołowa	konwersatorium	30 h	zaliczenie	2.0
I.7.	Źródła wiedzy o przeszłości	konwersatorium	30 h	zaliczenie	2.0
I.8.	BHP	ćwiczenia	4 h	zaliczenie	0.5
I.9.	OWI	ćwiczenia	4 h	zaliczenie	0.5
I.10.	OGUN	wykład	30 h	egzamin	2.5
I.11.	OGIN	wykład	30 h	egzamin	1.5
I.12.	Język nowożytny	lektorat	30 h	zaliczenie	2.0
I.13.	WF	ćwiczenia	30 h	zaliczenie	0.0

II semestr

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ	L.godz.	zaliczenia	ECTS
II.1.	Teorie i metody badań	wykład	30 h	egzamin	1.5
II.2.	Metodyka badań terenowych	ćwicz.	30 h	zaliczenie	2.0
II.3.	Barbarzyńcy tworzą Europę (okres przedrzymski – czasy nowożytne)	konw.	30 h	zaliczenie	2.0
II.4.	Świat Greków i Rzymian	konw.	30 h	zaliczenie	2.0
II.5.	Cywilizacje Dalekiego Wschodu i Nowego Świata	konw.	30 h	zaliczenie	2.0
II.6.	Dokumentacja rysunkowa	ćwicz.	30 h	zaliczenie	2.0
II.7.	Laboratorium i warsztat opisu zabytku	ćwicz.	2x30 h	zaliczenie	2x2.0
II.8.	OGIN	wykład	30 h	egzamin	1.5
II.9.	OGUN	wykład	30 h	egzamin	2.5
II.10.	Język nowożytny	ćwicz.	30 h	zaliczenie	2.0
II.11.	WF	ćwicz.	30 h	zaliczenie	0.0
II.12.	Praktyki terenowe	ćwicz.	150 h	zaliczenie	9
II.13.	Praktyki terenowe	ćwicz.	150 h	zaliczenie	9

Program II roku studiów licencjackich w języku polskim

Łącznie: 840 h, 60 ECTS (6 egz., 17 zal.), + ćw. wykopaliskowe (150h) i powierzchn. (30h)

III i IV semestr

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ	L.godz.	zaliczenia	ECTS
III-IV.1.	Warsztat pracy naukowej - obowiązkowe	konwersatorium	60	zaliczenie	2.0+2.0
Profil obowiązkowy (do wyboru 2 specjalności z 9)					
III-IV.2.	Epoka kamienia i epoka brązu	konwersatorium	120	przynajmniej 30h zakończonych egzaminem	2x1.5+6x2.0
III-IV.3.	Wczesna epoka żelaza i okres wpływów rzymskich				
III-IV.4.	Średniowiecze i nowożytność				
III-IV.5.	Archeologia Bliskiego Wschodu				
III-IV.6.	Archeologia Egiptu i Nubii				
III-IV.7.	Archeologia Grecji				
III-IV.8.	Archeologia Rzymu				
III-IV.9.	Archeologia Dalekiego Wschodu i Nowego Świata				
III-IV.10.	Bioarcheologia i archeologia środowiska				
Do wyboru 8 konwersatoriów z profilu 2, 3, 4 za łączną liczbę punktów 16 ECTS					
Profil techniczno-metodyczny (pula proponowanych zajęć)					
III-IV.11.	Archeometria	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.12.	Archeologia nieinwazyjna	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.13.	Tradycyjne i nowoczesne metody eksploracji	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.14.	Archeologia podwodna	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.15.	Archeologia krajobrazów przeszłych	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.16.	Archeologia architektury	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.17.	Metody dokumentacji fotograficznej (obowiązkowe)	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
Profil technologiczno-badawczy (pula proponowanych zajęć)					
III-IV.18.	Technologie przeszłości: ceramika	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.19.	Technologie przeszłości: szkło	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.20.	Technologie przeszłości: organika	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.21.	Technologie przeszłości: kamień	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.22.	Technologie przeszłości: metale	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.23.	Archeologia kognitywna	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0

III-IV.24.	Ikonografia w warsztacie archeologa	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.25.	Epigrafika w warsztacie archeologa	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.26.	Teoria i praktyka w badaniach nad dawnymi technologiami	konwersatorium (obowiązkowe)	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
Profil prawno-społeczny (pula proponowanych zajęć)					
III-IV.27.	Ustawodawstwo i konserwatorstwo archeologiczne	konwersatorium (obowiązkowe)	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.28.	Wymiar społeczny archeologii	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.29.	Marketing i zarządzanie dziedzictwem archeologicznym	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.30.	Wystawiennictwo archeologiczne	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
III-IV.31.	Praktyki (muzeum, NID, konserwator)	konwersatorium	min. 30	zaliczenie	min. 2.0
Obowiązkowe					
III-IV.32.	Muzealnictwo, konserwatorstwo, popularyzacja archeologii	konwersatorium	30+30	egzamin +zaliczenie	2.0+2.0
III-IV.33.	Wprowadzenie do teorii i metodologii archeologii	wykład	30	egzamin	1.5
III-IV.34.	OGUN	wykład	30	egzamin	2.5
III-IV.35.	Język starożytny (Łacina)	lektorat	60	egzamin	4
III-IV.36.	Język nowożytny	lektorat	60	zaliczenie	2.0
III-IV.37.	WF	ćwiczenia	60	zaliczenie	0.0
III-IV.38.	Praktyki terenowe	ćwiczenia	150	zaliczenie	9.0
III-IV.39.	Praktyki powierzchniowe	ćwiczenia	30	zaliczenie	2.0

Program III roku studiów licencjackich w języku polskim

Łącznie: 690 godzin, 60 ECTS (4 egz., 20 zal.),

V i VI semestr

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ	L.godz.	zaliczenia	ECTS
V-VI.1	Warsztat przygotowania pracy dyplomowej	konwersatorium	30	zaliczenie	2.0
V-VI.2.	Seminarium licencjackie (1 do wyboru z puli) Ogólne Pradzieje i średniowiecze Bliski Wschód, Egipt i Nubia Grecja i Rzym Daleki Wschód, Nowy Świat i Bio- archeologia	seminarium licencjackie	60	zaliczenie	6.0
V-VI.3.	Praca dyplomowa		(60)	egzamin	16.0
V-VI.4.	Zajęcia z profilu 2, 3 i 4	konwersatorium	12x30	zaliczenie	12x2.0
Obowiązkowe					
V-VI.5.	Wykład ogólnohumanistyczny (etnologia/historia sztuki/historia)	wykład	60	egzamin	4.0
V-VI.6.	Wizualizacja wyników badań	konwersatorium	30	zaliczenie	2.0
V-VI.7.	OGIN	wykład	30+30	egzamin	2x1.5
V-VI.8.	Język starożytny	lektorat	60	egzamin	4.0
V-VI.9.	WF	ćwiczenia	30	zaliczenie	0.0